

Ճաճնի վանուց Եկեղեցւոյ մէջ և վերաբերա դարձաւ :

Յիշեալ վանքն ամայի մնացվ հսկերձ
յայտնի է, որ կալուածներն ևս կորուսիւ
է, բայց ջերմեռանդ աղպայինք արդէն
սկսել են օգնել նմին այլ և այլ միջոցնե-
րով, որոց մէջ նշանաւոր է Մհեծ. Վղեք-
սանդը Մհելիք Վըթանէսեանց, որ իւր
բարեպաշտուչի ամուսին Վարգարիստ տիկ-
նոջ հետ զանազան նույիրաբերութիւննե-
րէ զատ՝ նաև տասն խալուարի հող իւր
կալուած Վղեքսանդրապատ զիւղի սահ-
մանէն շնորհել է յիշեալ վանուց՝ որում
կից է, և իւր օժանդակութիւնքը հան-
գերձ տիկնաւն կշարունակէ միշտ առատա-
ձեռնել ի պայծառութիւն նոյն վանուց,
ուստի հրապարակաւ շնորհակալութիւն
կնուիրեմք նոցա և կզովեմք իւրեանց աղ-
նիւ զգացմունքները և ջերմեռանդու-
թիւնքը :

Ե՞ւշուշտ եմք՝ զի և մայեակ վարդապետ
շուտով կյաջողի վանական դպրոցն եւ
բանալ՝ որքան միջոցներն կներին :

ԲԱՆ ՀԱԿԻԵՐՁ ԱՌ ԱՐԵՎԱՏ ԱՄԱՆԴԻՆ.

(2. ပုဂ္ဂန်များ)

Քանի վլհակս ունի Արարատդ. քանի վլհակաւոր
Առաջնորդը գտանին ընդ նեղնակութեամբ դորա, քա-
նի քանանայք, քանի հոգեւոր վարժապետը եւ դա-
տիարակի, որք են հանապատ ի մէջ ժողովրդեան, եւ
առեսանեն ամենամի գործս նոցա, միթէ կարեն նշմարել
յընթացս նոցա գործս արժանիս ոչ մի ոյն չոր եւ ցա.
մաք գովեստից, այլ եւ քաջավայելուչս ի զնել զայնո-
սիկ յօրինակ այլոց համազգեաց. ամեն ասեմ, եթէ
կամաւ ոչ կափուսցեն զաջա, կարեն ի մօ ոոյ տեսանեն:
եւ չօշափել գոյնափիսի առաքինութիւնս, որք նախնի
դիւցագանց անգամ կարեն համարել զամփեաց ի դր-

լուսիս, եւ ներք պարծանաց ի դագակթունս առարինեաց, եւ մաննեակ ունի ի պարանցոց ազգասիրաց: Առ անգամ մի ի տարւոչ թող իրարանչիւր անձն մեռննաս գրեսցէ, թէ ի միջոց փոքր հօտին, զոր Մայրն Աթոռոց սուրբ Էջմիածին յանձնեալ է իմաւսն հովուութեան, ցո՞ որ վաճառական, կամ արինեաստուր, կամ քժիշկ, կամ զինուոր, կամ քահանայ, կամ աշխարհական, կամ հարուստ, կամ աղքատ, արար զայս ինչ կամ զայն: Ո՞րքան նիւթը, որքան գաղափարը, որքան նախանձելի բարի համբաւք հոփացուացին զամասդրութիւնդ եւ ցանկափի արասցեն զնա ամենայն ազգաց: Ո՞չ ամենեքեան լիցին Շվայլիէր, զի տեսանիցեն միայն զգլաց վայելզանացնաց աչս եւ գրնասուր բազութիւնս զինուորավայելս, իսկ զշայս եւ ոչ յիշատակի իսկ անգամ արժանի համարեսցեն, եւ ոչ ամենեքին Հակատհաւուզէնք, զի զփոքր տո փոքր զնելովն եւ յաւանդ առնլովն զկապտած Վարց՝ ընդ պատրուակաւ հեղնեսցեն, քաջ կշռադատիլով, զի զնելն չէ զողսնալ, եւ յաւանդ առնուն չէ նենցութեամբ կամ բռնութեամբ յափշտակել, եւ որ տայ զարծաթն, ունի իրաւունս եւ սեպ ականել, որպէս արար Արքանամ յորժամ ստանայր զայրն կրկին ի Քերրոն: Թագաւորք եւ Թագաւորութիւնը անգամ ոչ ամօթ համարին զայդ առնել: Զվանսն Գլխադրի սրբոյն Ցակրոյ յերուսալէմ՝ յորժամ վաճառէին Վիրը, թէ չառնուեին Հայք հատուցանելով զիշխոսն, զնէին կամ Յոյնք կամ Լատինք. նոյնպէս եւ այժմ թէ զկապտած ինչ Վրացույ ի վաճառ հանեալ թէ չառնուցուն Հայք, առնուցուն Պարսիկ կամ Եղիսիկ կամ Նասրանիք միթէ չէ մի եւ նոյն, եւ զինչ աստ շարժառիթ լուտանաց կամ տեղի պարսաւոյ:

Ներեքինեմ, մեր եմք յանցաւոր, զի օտարք այս
բան լայն բանան գրերանս իւրեանց ի վերայ մեր,
մեր ինքնին ծածկեմք զբան մեր, ծածկեմք այնու,
զի ծուլսնամք ի դիր արձանացուցանել եւ համագ-
ղեաց մերոց հաղորդել։ Արագէս յամենայն պարուէզո
գոտանին վարդը ևւ անուշանոսք եւ ջնալատեսկը,
որք վկթելին ի թագստեան եւ թօշնին եւ ցումարին
անտես յաջաց մարդկան, այսպէս եւ յամենայն քա-
ղաքս եւ ի գիւղս կան Հայք արժանի զովեստից եւ
բարուք, եւ վարուք, եւ գործովք, որք յառանձնու-
թեան իւրեանց կատարեն զընթացս կենաց եւ մեռա-
նեն եւ մոտանեն ի յանխոնիականութիւն, որպէս ծա-

դիկ վայրի՝ այնպէս ծաղկին, չնչէ ի նոսա հողմ մահու, եւ ոչ է, եւ ոչ երեւի տեղի նորա: Ա՞վ է յանցաւըն, ով է մեղաւոյն, ով է այսրան ազգային բարելաւութեանց անյիշատակ մնալոյն վմասպապարտն: Կոքա՞ որք տեսանեն զազգն ցրուեալ որպէս դիօտ ոչ խորաց յանապատի, որոց ոչ իցէ նովիւ, եւ փակեալ զայս՝ զանց առնեն զնովաւ: Կոքա՞ որք ունին մեռնհասութիւն գրել եւ ծանուցանել, եւ ոչ գրեն: Կոքա որք գիտեն թէ Արարատ կարէ զայն յանմնել անմանութեան եւ ծուլանան հազորդել նմա: Կոքա որք քաջ տեղեակ են, թէ օրինակ նոցա բանալոց է զաչս բազմաց, եւ ոչ պատառեն գիմարագոյք պիերգութեան, որ շուրջ պատեալ է զնոքօք: Ո՞չ մեծ գիտութիւն է հարկաւոր եւ ոչ դմայլեցուցիչ պիերճաբանութիւն: Թող պարզ գրէ, թէ այս որ զայս ինչ արար, այսպէս վարեցաւ, այսպէս խօսեցաւ: Անհնար է թէ ի մէջ հարիւրաւոր, հազարաւոր եւ բիւրաւոր բազմութեան ամեներին իցեն այնքան համանան, համաչափ եւ համամիտ, զի ոչ որ իւիր տարրերութեամբ զանազանեցի յայլոց, միթէ յիրափ ամենայն Հայք փոխեալ են յոշխարս, որ ոչ անուն ունին սեպական, ոչ բարս եւ ոչ վարս յատկացեալս անմանց, յոշխարսն անզամ են ոմանք սպիտակ, ոմանք սեաւ, ոմանք խարտեաշ եւ ոմանք պիտակ, այսպէս եւ ի միջոյ ժողովրդեան որ փորդ ինչ յայտնադոյն է քանի զայր գործով իւիր, նա է այն անմն, զորմէ կարէ Արարատ խօսիլ ի լուր համազգեաց: Գիտենք արդիօք, թէ մրսիսի գիտնական անմինք զտանին զար օրինակ ի Պօլիս կամ ի Զմիւռնիա, որք համեմատութեամբ այլոց կարեն շամարել անձինք առաջին կարգի եւ զինչ ծանրութիւն լինէր Արարատոյ հրատարակել զայս ի միխթարութիւն ազգի, եւ զինչ յանցանք լինէր ծեռնհասից ծանուցանել Արարատոյ զայտցանէ:

Արարատ ի մէջ բարձրաբերձ պարսկաց վանից սրբոյ Գամին Էջմիածնի միթէ միշտ կարէ տեսանել, թէ զինչ անցր անցանեն յիզիսառոս կամ ի Հնդկիս: այլ բահանայր, որք վայելեն յարդիւնս ժողովրդեաշ ի Մատրաս կամ ի Սուրբ, կարեն ծանուցանել Արարատոյ զամենայն ինչ արժմանայիշատակ, եւ ի Կալկաթա կամ ի Մամլչընը կամ Ալգիրսանդրիա առնէ զտուրեւառիկ իւր, եւ ունի ծեռնհասութիւն իրազեկ առնել զԱրարատ, թէ այս որ զայս ինչ կամ զայն ինչ արար կամ առնելոց է վասն ազգի, կարէ հասու-

ցանել դայս աւետիս բարեաց յիրկրէ հեռաստանէ: Ես անց դարն այն, յորում անդրագէտ Հայ առնէր վահանաշահ, այժմ սակաւը ոմանք ի վաճառականաց կան, որք միով Հայերէն դարրութեամբ շատանան, երանի թէ հրանանդը որք երեւին յաշխարհականս, նոյնարանակ երեւէին եւ ի հոգեւորականս. Նորակարեն մեռնուող լինել միմեանց ի զարթուցանել յազգին զայս երանակ գրութեան, որք նորանոր պահծալի լոռվր լցուացեն եւ յօդիացուցեն զԱրարատ:

Ստէպ տեսանին վիճարանութիւնը եւ ջատադրութիւնը անձանց. եւ բազում անզամ էցք ծածկին բողոքանօք, այլ որ ինչ ազդապիտանն է, որ ինչ ազգօգուտն է, որ ինչ ազդապարձանքն է, զայն չողիւնը որնամ հանդերձեալ դարու եւ ժամանակի թողումք ապատան: Բազում ինչ տեսանեմք ի լրագիրս օտար աղքաց, որոց նմանք եւ բան զայնս պատուականագոյնք առաջի աչաց մերոց են, եւ մնան ընդ զրուանաւ: Միթէ լըգիտենք թէ մանկունք հայզգի կրթին յԵւրոպեան դպրոցս ապահովեալք յօտարութեան պաշտպանութեամբ ոմանց ազգանիրաց մերոց մինչ ցարդ. և հրատարակեաց յազգին թէ բանի են աշակերտն, եւ ոյր, յորոց բաղարաց, եւ յորում անկեան բայնածաւալ կըրոպիս: Անձ գանծ ծածկեալ յագարակի, որ ոչ ուրեմք ցարդ յիշատակի:

Օ՞րինեալ, զու ծանօթ կացն զմանկունս բռ լրութեան ազգի, մինչդեռ նորա գտանին յաշակերտութեան, զի եւ վարժապետութեան նոցա կարապետ լիցի համբաւն բարի մանկական կրթութեան նոցամահնս ընդ բարի դործս, զոր դործէ քո համազգին. միթէ ոչ այդպէս վարեցան եւ նազաւորն Հայոց Վրաստանի, եւ աղքատէր քահանայապետն Սահակ եւ Մետրոպ, յորժամ կամեցան վառել զրոյս զիսութեան ի սիրոս Հայոց, եւ միթէ այդպիսի ծեռներից ցութեանց էին արդասիք Յարգմանիցն մեր, որք միակ սրբածանք են ազգիս: Եթէ չամսչես, Էր լրես: Եթէ լրես, ուրեմն մի վշտանար, եթէ եւ օտարք բեկոցին վարեաց ազգիդ, եւ միայն զվատթարան հանցեն յերեւան, եւ առ ի չգոյէ փաստից ի յագուրդ բժակնդրութեան ստեղծանիցեն խարերայ կրսակաւորս:

Գուցէ թէ եւ ես ինքնին լավ եմ երբէք խմբագիր երբեմնական Արարատ շաբաթազդի եւ մսշեալ եւ հիւծեալ ի ինալիք այսոցիկ առարկայից, ոչք յի-

մում ճնշեալ եւ տառապալիր վիճակի էին դուռն փաթեալ եւ առջիւր կնքեալ. այլ հանգէս նորափետուր Փիւնիկից նորոյդ Արարատակ, որոյ առաջի երթայ Տէր, որ դրունք պղնձիք ոչ խորտակեսցին, եւ որ նիդը երկաթիք ոչ փշրեսցին: Յորմամ քաղաքի եւ յորմամ գեղջ ոչ դասնի Հայ որ, յորոյ ի մեռին դոյ եւ դրիչ, որ կարէ իրաղգած առնել զԱրարատոյ Թէ զինչ անցը վայելուը համազգային տեղեկութեան անցին եւ անցանեն յայսմիկ կամ յայնմիկ տեղւոց, եւ զինչ է շարժառիթն, զի ազգապարծամք Արարատոյ քարենամեսցի պտուղա ակնկալել եւ պահանջել եւ քաղել յամենատարած Թօնեաց. եւ միթէ ամենայն ծառք խարեսցեն զակնկալութիւն այդետեառն. եւ միթէ ամենայն տունկը եւ Թուփը արժանի լիցին դատապարտութեան ի հասումն, եւ Էր է կեդրոնական հանդիսիդ որպէս յերկնաբերծ դիտանոցէ, եւ ի հեռուստ այտի չտեսանել գայնոսիլ, յօրոց կարէ աղդ եւ հայրենին սպասել արդասեաց երախտազիտու. Թեան, որպէս ի հարազատ որդւոց. եւ մեծ մեղք չեն դմա, Թէ զանց արասցէ զայնորիք հնարիւր, գորը Նախախնամութիւնն եղեալ է ի մեռս նորա, եւ զտաղանդ համազգեաց չափոյացուցչէ յօդուա հասարակաց, որում պարտաւոր եմք ամեներեան, որք կը բերեմ զանուն որդւոց եւ ծննդոց արդանտի սուրբ Եջմիածնի, մնեղոց եւ զարգացելոց անարատ կաթամբ մաքուր սունանց դորա:

Եւ յորժամ Արարատոյ հաստատուն դիցէ զգարշապար իւր յայս կուռ պղոտայն, յայնմ հետէ դիտնականց Գերմանացւոց եւ բովմանդսկ աշխարհի ոչ Թէ խարեբայութեան աղուէսադրոցմ դիցին ի նակատ աղդիս, այլ ամենաղէտս, ամենածանօթս, եւ ամենասեղեակս կոչեսցեն զէայս, եւ ի սուրբ Աթոռդ հայեսցեն աւելի մեծաւ ակնածութեամբ, քան որպէս երբեմն ի գահն Հռոմաց, ուր որպէս ի դիտեական հայելոց, յամենայն վայրկնի տեսանի Թէ զինչ անցը անցանեն յոր եւ իցէ խորչիկ աշխարհի:

Ե Ր Ա Ր Ա Տ Ք Ա Ր Ի Ե Լ Պ Ա Ց Կ Ա Ն Ե Ա Ն

Թէև սակաւաթիւ, բայց և այնպէս կան բայց բայց անձնիք ումոնք՝ որոց համար ոչ իւշ նշանակութիւն չունին այսպիսի հրատարակութիւնք, սակայն մեք կասեմք, զի Յօդուածազրի պատացի դիտողութեանց մէջ դիու ևս բաւա-

կան որակասութիւնք կամ, որովիսիք գուել և Աւրարատ ամձագրոյս հաղորդելոյ համար արջարկ շատ անդամ՝ Խմբագրութիւնս թէ ամսագրոյս միջոցաւ հանդիրձ խոստամարք և թէ առանձինն նամակագրութեամբք աստի և անտի խնդրան է և կիսնդրէ, սակայն սակաւ երբեք կընդունի խընդրածները, և աւելի ուշիութեանն և ծուլութեանն արգելք կընի այսպիսի նպատակաց և հրահանգոց յաջորդութեանց: Աւելիք ուսումնական և բանագէտ հոգեւրականք ևս՝ որոց աւաւարկութիւնք եղած են, բայց արգելք ամսագրոյս մէջ եւ բեացել են և կ'ըսէին թէ ոչք ընդունել են և մեզ կաջակցին, և կամ քանիները՝ որք միայն իւրեանց անձանց . . . համար հոգալ սիրել են և կոիրեն, և կամ ցաւագար են. . . :

Մեզ կմնայ առժա հանակ մի ևս համբերել.

ՍՈՒՐՃԱՆԴԱԿՔ ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԶՄԻՒԹՆԵԱՆ

Այս թարեկանաշու և Համուածահաճոյ ընկերութիւնն ամենայն յաջորդութեամբ ըստացներով իւր մետասաներորդ տարին՝ անոր ել և մոից և գործողութեանց հաշուեցոցցակն մանրամասնաբար հրատարակած է: Յորմէ կըտեսնուի թէ Աղքատամահրաց ընկերութիւնն տարուան մը մէջ, (որ սկսած Մայիսի 1-ին 1872 վիշտացեալ է Աղքատիլի 30 1873) ժողովիք է և բաժանուական 721 դորոշ, ուրոց վիրայ բանելով ուրիշ զանազան եկամուռք իւր 5000 դորոշ ընկ ամենայն կընէ 13.049 նուկ տարս ցյու մէջ ի նպաստ աղքատաց ըրած ծախքն կըհանի 21320 դորոշին: Գիտել արժան է որ յիշեալ ընկերութեան անշաղթ և շարժական զոյքը՝ զրամական պահանջքով հանդիրձ, 37.067 դորոշ են:

Ընկերութիւնն այն տարւոյն մէջ մահակալ 283 հիւանդ զարմաներ է և 748 տոքի վիրայ եղաց հիւանդաց խնամք տարելք է: